

/// OSLO Cultureel Erfgoed: Thematische Werkgroep 1

Datum: 03/03/2020

Locatie: Arenberggebouw te Brussel

AANWEZIGEN

- Informatie Vlaanderen
  - Raf Buyle
  - Geert Thijs
  - Laurens Vercauteren
  - Dimitri Schepers
  - Anthony Van Heymbeeck
- Departement Cultuur, Jeugd en Media
  - Hans van der Linden
- Agentschap Onroerend Erfgoed
  - Koen Van Daele
- Vlaamse Kunstcollectie
  - Pascal Ennaert
- MEEMOO
  - Matthias Priem
  - Bert Lemmens
  - Rony Vissers
- Vlaamse Erfgoedbibliotheek
  - David Coppoolse

AGENDA

13u00 – 13u05	Context OSLO - <i>Laurens Vercauteren</i>
13u05 – 13u10	Context Cultureel Erfgoed - <i>Hans Van Der Linden</i>
13u10 – 13u20	Recap business werkgroep - <i>Dimitri Schepers</i>
13u20 – 13u30	Verwerking business werkgroep - <i>Dimitri Schepers</i>
13u30 – 15u45	Brainstormsessie: Sneuvelmodel & definities kernconcepten
15u45 – 16u00	Wrap-up en vragen - <i>Laurens Vercauteren</i>

1. INLEIDING

Het initiatief voor dit standaardisatietraject komt vanuit het Departement Cultuur, Jeugd en Media waarbij de doelstelling is om een semantisch model op te stellen rond culturele erfgoedobjecten, dat is afgestemd met alle betrokken partijen.

1.1. CONTEXT OSLO: OPEN STANDAARDEN VOOR LINKENDE ORGANISATIES

We verwijzen naar de slides voor meer informatie.

De Vlaamse overheid zet in op eenduidige standaarden voor de uitwisseling van informatie. Het is de bedoeling om zo te zorgen voor meer samenhang en een betere vindbaarheid van data. Op die manier kan iedereen de gegevens makkelijker gebruiken. Met OSLO wordt er concreet ingezet op semantische en technische interoperabiliteit. De vocabularia en applicatieprofielen worden ontwikkeld in co-creatie met Vlaamse administraties, lokale besturen, federale partners, de Europese Commissie, academici en private partners (ondertussen meer dan 4000 bijdragers).

Momenteel zijn er reeds 26 erkende standaarden, 20 kandidaat-standaarden en 3 standaarden in ontwikkeling. De standaard voor cultureel erfgoed behoort tot deze laatste categorie.

Meer informatie over OSLO kan hier teruggevonden worden:

<https://overheid.vlaanderen.be/oslo-wat-is-oslo>

<https://data.vlaanderen.be/>

1.2. CONTEXT CULTUREEL ERFGOED

We verwijzen naar de slides voor meer informatie.

Uit de visienota “Een vlaams cultuurbeleid in het digitale tijdperk”, uit 2017, bleek dat de cultuursector digitaal versterkt moest worden en dat data de basis is van het toekomstige ecosysteem. Het is hierbij belangrijk dat deze data voldoet aan de volgende vereisten om dit ecosysteem optimaal te kunnen realiseren: open, vindbaar & bereikbaar, bruikbaar en met een minimaal aan beperkingen in auteursrechten.

In het “plan integratie erfgoeddatabanken” van Delaware uit 2019, werden hieromtrent 19 strategische initiatieven opgesteld. Deze werden opgesteld in het kader van de operationele en technische integratie in het bredere ecosysteem. Eén van de aanbevelingen hierbij was om een OSLO traject in de cultuursector te doorlopen.

Meer informatie omtrent deze documenten kan hier teruggevonden worden:

<https://cjsm.be/cultuur/themas/e-cultuur-en-digitalisering/visienota>

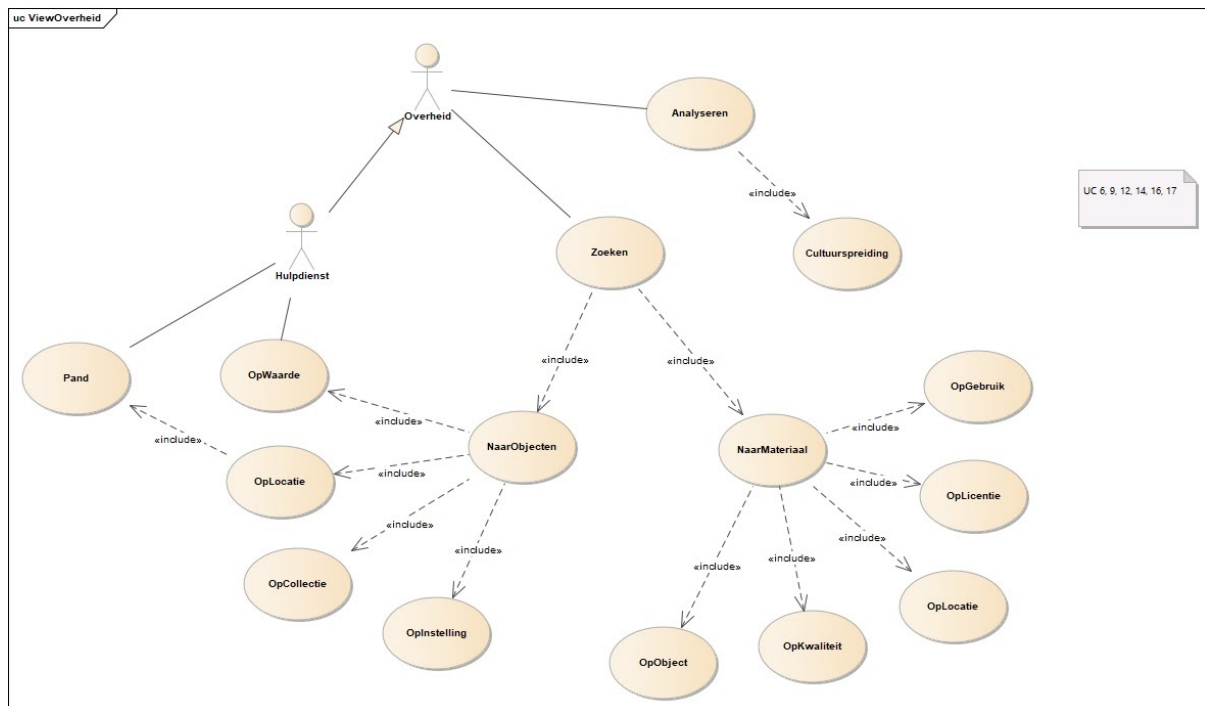
[https://cjsm.be/cultuur/sites/cjsm.cultuur/files/public/190316_delaware -
_integratie_provinciale_erfgoeddatabanken_0.pdf](https://cjsm.be/cultuur/sites/cjsm.cultuur/files/public/190316_delaware_-_integratie_provinciale_erfgoeddatabanken_0.pdf)

1.3. RECAP BUSINESS WERKGROEP

We verwijzen naar de slides voor meer informatie en naar het verslag van deze business werkgroep.

In de business werkgroep op 6 februari 2020 werden, door middel van een brainstormsessie, meer inzichten verkregen in de bestaande en potentiële use cases en stakeholders omtrent een standaard over culturele erfgoedobjecten en het afbakenen van deze standaard. Tevens werden

de belangrijkste use cases aangeduid door de deelnemers om zo het eerste sneuvelmodel te kunnen opstellen.

Figuur 1. Voorbeeld use case diagram.

1.4. VERWERKING BUSINESS WERKGROEP

We verwijzen naar de slides voor meer informatie.

Uit de use cases werden de belangrijkste kernconcepten gedistilleerd. Op basis hiervan werd een eerste model opgesteld, dat vervolgens gealigneerd werd met enkele van de voornaamste internationale standaarden.

2. BRAINSTORMSESSIES

2.1. DOEL VAN DE BRAINSTORMSESSIE

- Kern van het model valideren
- Alignering met bestaande standaarden
- Definities voor de belangrijkste concepten afkloppen

2.2. AANPAK

De deelnemers worden in 2 groepen verdeeld. Elke groep start aan een uitgeprinte versie van het sneuvelmodel. Hierbij zijn één tot twee facilitatoren aanwezig. Naast de bespreking van de algemene structuur van het model, werden ook enkele belangrijke vragen behandeld:

- Kan een collectie ook bestaan uit niet fysieke objecten?
- Kan een item bestaan zonder collectie?
- Is erfgoed steeds een item?
- Bestaat natuurlijk erfgoed wel?

- Wat is de insteek van immaterieel erfgoed?
- Hoe past “materiaal” in het model?
- Inhoudelijk versus juridisch object?

Na de bespreking van het sneuvelmodel worden de definities van de kernconcepten besproken. Hierbij worden de deelnemers verdeeld over twee groepen en is er één facilitator aanwezig. Elke definitie wordt vijf minuten besproken. De concepten die besproken werden zijn:

- Item
- Collectie
- Erfgoed
- Cultureel Erfgoed
- Natuurlijk Erfgoed
- Collectiebeherende Organisatie
- Locatie
- Dienst
- Relatie Item-Collectie
- Relatie Collectie-Agent (collector)
- Relatie Collectie-Agent (owner)

De gegeven input werd samengevat in kernwoorden en op het sneuvelmodel en op de definities aangebracht.

2.3. SNEUVELMODEL

Aan de hand van de opmerkingen en de discussies die gevoerd werden tijdens de business werkgroep werd een eerste sneuvelmodel opgesteld. Dit model fungeert als basis en ondersteuning voor de discussies in deze werkgroep. De kern van dit model wordt tijdens deze werkgroep besproken en aangepast, aan de hand van de opmerkingen van de deelnemers. In de hieropvolgende thematische werkgroepen zullen de klassen en attributen met meer detail besproken en uitgewerkt worden.

- De huidige links van Dienst en Locatie naar Collectie, worden beter op Item-niveau geplaatst.
- Een Item is de manifestatie van een Werk (cfr. FRBR). Het Werk gaat over de inhoud, het concept. We nemen beter abstractie van de tussenliggende niveaus (representatie, manifestatie) om de complexiteit te verlagen.
  - Als we Onroerend Erfgoed bekijken volgens de FRBR-benadering, dan vallen de verschillende abstractieniveaus samen tot één geheel.
- Immaterieel Erfgoed beschrijft Activiteiten (=/= Events) die Cultureel Erfgoed zijn, bv. ambachten, vinkenzetten, ...
- Het is wel nog een open vraag of we de link tussen Items leggen of tussen Werken (of tussen beide).
- Daarnaast moet ook toegevoegd worden dat Objecten (Items) andere Items kunnen documenteren, beschrijven, representeren, bv. een boek over het Gravensteen, een foto van het Atomium.
- Een Item kan een film zijn maar geen opvoering.
- Bij Onroerend Erfgoed is het ook (vaak) zo dat het niet zozeer “de hoop stenen” is die erfgoedwaarde heeft, maar wel de functie en de geschiedenis van dat gebouw, bv. het Gravensteen als de woonplaats van de Graaf van Vlaanderen.
- Een archeologische site is onroerend erfgoed zolang er iets met erfgoedwaarde in de grond zit. De opgraving is echter destructief. Er wordt een voorwerp uitgehaald; dit gaat naar een depot en wordt dan een Item.
- De relatie deelobject is nuttig voor het onderscheid tussen het juridisch erkend erfgoedobject en het algemeen erkend erfgoedobject.
- Types van Cultureel Erfgoed:
  - Archieven
  - Musea
  - Rollend
  - Vliegend
  - Bibliotheken
  - Immaterieel
  - Onroerend Erfgoed
    - Archeologisch
    - Bouwkundig
    - Landschappelijk
    - Varend
- We kunnen Set gebruiken om Objecten op een andere manier te combineren dan in een Collectie, bv. voor de topstukkenlijst of Vlaamse Canon.

- Er zijn enorm veel rollen te beschrijven, i.e. relaties naar Agenten, bv. restaurateur. We werken hier misschien beter met een typelijst.

2.4. DEFINITIES KERNCONCEPTEN

2.4.1. Opmerkingen bij **Collectie**

- De definitie van CIDOC-CRM is de beste. Echter hierbij wel enkele opmerkingen:
  - De noodzaak van het bestaan van een “particular collection development plan” is iets te eng. Er is echter wel altijd nood aan het bestaan van een idee/visie en een reden van aggregatie.
  - Actor moet vervangen worden door Agent.
  - “Physical Thing” is te eng. Dit kan ook elektronisch zijn.
- De inventaris van Onroerend Erfgoed is dus geen Collectie volgens deze definitie.
- Wat is het verschil tussen een Collectie en een Archief?

2.4.2. Opmerkingen bij **Collectiebeherende Organisatie**

- Deze definitie is te eng. De cultureelerfgoedwerking is niet vereist. Dit kunnen ook privécollectors zijn.
- Een Cultureelerfgoedorganisatie verschilt van een Collectiebeherende Organisatie, doordat die eerste niet per se een Collectie beheert.

2.4.3. Opmerkingen bij **Erfgoed**

- Het is niet nodig om het onderscheid tussen Erfgoed en Cultureel Erfgoed te maken. We houden het bij die laatste.

2.4.4. Opmerkingen bij **Cultureel Erfgoed**

- De definitie van Wikipedia is de beste.
- Kijk ook eens naar wat de EU zegt en UNESCO.
- Past wetenschappelijk erfgoed hier ook onder?

2.4.5. Opmerking bij **Natuurlijk Erfgoed**

- Het is niet nodig om het onderscheid tussen Cultureel Erfgoed en Natuurlijk Erfgoed te maken. We houden het bij die eerste.

2.4.6. Opmerkingen bij **Dienst**

- Nog te bekijken hoe dit ingevuld wordt.
- Kan dit ook ten bate van een Item zijn, bv. een Restauratie?

2.4.7. Opmerkingen bij **Item**

- De definitie van Object van CIDOC is de beste.
- Merk op dat een Object een Item wordt door erkenning, inventarisatie, melding etc., i.e. een aanduiding door een organisatie/individu (zie ook opmerking bij model).
- Het is ook pas een Item doordat het deel is van een lijst, collectie of set.

2.4.8. Opmerkingen bij **Locatie**

- Een heel specifieke locatie-aanduiding is nodig, specifieker dan enkel geografische, bv. een schap van een rek in een gebouw.
- De definitie van Locatie moet zowel voor Item als Collectie gebruikt kunnen worden.
- Wat doen we met historische locaties die niet meer bestaan?

OPMERKINGEN

- Onroerend erfgoed wordt niet echt betrokken in dit sneuvelmodel. Al deze zaken hebben niet echt betrekking op onroerend erfgoed.
  - *Terechte opmerking, maar onroerend erfgoed blijft zeker en vast binnen scope van dit traject. Voor het sneuvelmodel hebben we ons op de zaken gericht die als belangrijkste use case werden aangeduid in de business werkgroep. Later zullen andere zaken mee worden opgenomen in het model.*
- Locatie halen jullie aan. Om veiligheidsredenen is dat voor omsluiting van dergelijke content niet aangewezen. De meeste detailniveau's, met betrekking tot locatie, worden als collectiebeheerder vaak niet doorgegeven.
  - *We ontwikkelen hier enkel een semantisch model. Het is perfect mogelijk om in de implementatie dergelijke informatie enkel voor bevoegden zichtbaar te maken. Met dit model maken we een richtlijn om locatiedata uit te wisselen, als je dat wilt doen.*
- Op sommige kabinetten staan kunstwerken bij een minister en dat is zeer gevoelige informatie om vrij te geven.
  - *Idem als hierboven; we bieden de mogelijkheid om het te beschrijven indien men dit wilt.*
- Zijn alle decreten cultureel erfgoed bekeken of enkel roerend?
  - *Voorlopig hebben we enkel het cultureelerfgoeddecreet bekeken. Tegen de volgende werkgroep bekijken we ook nog het onroerenderfgoeddecreet. Het is inderdaad een misser dat we dit nog niet hebben gedaan. Op onze Github staat een lijst van bronnen die we hebben geraadpleegd. Indien deze onvolledig is, gelieve dit dan via Github, via mail of in een werkgroep te laten weten.*
- Vanuit het bibliotheek perspectief kunnen "items" meerdere exemplaren zijn van één werk. Soms is dat één maar meestal is dit niet het geval.
- Bibframe is een heel interessant model en zeker mee met zijn tijd. Echter zijn er weinig implementaties van. De bibliotheken blijven vaak bij MARC hangen.
- Een collectie kerken is iets dat niet gezegd wordt dus dit is misschien een set kerken?
- Het onderscheid tussen archief en collectie is zeer belangrijk. Archief is een output van een bepaalde activiteit. (e.g. Een verzekeringskantoor sluit polissen af en door deze activiteit krijg ik na verloop van tijd een archief.) Een collectie is het verzamelen, aankopen van stuk per stuk.
- De Blue Shields hebben we nog niet tersprake gebracht. Dit wordt internationaal beschermd voor de hele mensheid, zelfs bij gewapende conflicten. (e.g. Een Blue Shield gebouw wordt kapot gemaakt tijdens een oorlog, dan is daar een oorlogsmisdaad gepleegd.) Dit is een belangrijke use case.

- Wat ik nog mis in de discussie is het inhoudelijk beschrijven van al die objecten: indexeren, catalogiseren, inventariseren ... (e.g. Ik heb 27 000 objecten en wil 3 art deco vazen terug vinden.)
  - *We gaan verder ingaan op de attributen en klassen in de volgende werkgroepen.*
- Gaat er nog een feedbackmoment komen voor de sector? En je gaat dit waarschijnlijk via andere kanalen moeten verspreiden. (e.g. via Faro) Dan ga je een grotere bereik hebben. Anders riskeren we dat we met een te kleine groep alle beslissingen nemen.
- Arches is een bestaande standaard waar jullie zeker ook eens naar moeten kijken en de terminologie gebruiken. (e.g. archeologie) Misschien moeten we zeker kijken naar de modellen waar adoptiegraad voor is en gemakkelijker tools voor zijn.
- Ik ben niet echt een voorstander van EDM omdat dat een tijdelijk gegeven is en een politiek gedragen instituut is. Het houdt geen steek met de definities die we hebben gecreeërd. De ideeën zijn goed maar het is naar een specifieke implementatie gericht.
- Misschien moet je EDM schrappen bij representatie maar representatie zelf is wel heel belangrijk. Hoe ga je om met digitale representaties? Zijn dat allemaal nieuwe werken die je creeërt en hoe ga je die aan elkaar linken?

VOLGENDE STAPPEN

Indien u graag zou willen deelnemen aan één van de aankomende werkgroepen, kan u via de onderstaande link een overzicht van de workshops terugvinden en u ook zo inschrijven. De eerstvolgende werkgroep zal virtueel plaatsvinden op dinsdag 26 maart 2020.

<https://overheid.vlaanderen.be/opleiding/publieke-werkgroepen-oslo-cultureel-erfgoed>

FOTO'S BRAINSTORMSESSIE

